

OSNOVNA ŠOLA ZADOBROVA

Zadobrovska c. 35, 1260 Ljubljana Polje

Z IZKUSTVENIM UČENJEM DO ODGOVORNEGA RAVNANJA

Z OBILICO JABOLK IZ DOMAČIH SADOVNJAKOV

Avtorica:

univ. dipl. pedagog in profesor zgodovine

Trzin, 10. 11. 2017

POVZETEK

Prispevek prikazuje teoretično ozadje izkustvenega učenja oz. poučevanja ter poizkus predstavitve uspešnega dela učiteljev in učencev v okviru projekta Odgovorno s hrano na osnovni šoli Zadobrova v šolskem letu 2016/2017. V ospredje smo postavili izkustveno učenje, preko katerega smo želeli doseči cilje, ki smo si jih zastavili v okviru izvajanja projekta – predvsem smo želeli pri učencih vzbuditi odgovoren odnos do hrane. Mednarodni projekt Odgovorno s hrano je široko zasnovan projekt, zato smo v prvi fazi našega lanskoletnega delovanja z skupaj z učenci določili našo glavno temo, ki je izhajala iz našega lokalnega okolja. Odločili smo se, da bodo rdeče niti našega raziskovanja jabolka iz zadobrovskih sadovnjakov. Tako smo v jesenskih in zimskih mesecih v okviru ur podaljšanega bivanja z učenci 3. razredov spoznali vse o jablanah in jabolkih, o njih na internem literarnem natečaju pisali kratke pesmi, rime, zgodbe, za prvošolce so učenci izdelali različne slikopise. O jabolkih pa se ni pisala samo beseda, čudovita jabolka so nastajala tudi v okviru likovnega udejstvovanja učencev, ki so s pomočjo različnih likovnih tehnik ustvarili raznolika jabolka. Našo matično učilnico pa smo večkrat zamenjali tudi za učilnico v naravi in gospodinjsko učilnico, kjer smo izvedli veliko večino učnih ur, ki smo jih namenili projektu. Še predno pa smo se preselili v omenjeno učilnico, so učenci z domačim raziskovalnim delom s pomočjo staršev in starih staršev zbirali stare družinske jabolčne recepte, s pomočjo katerih so kasneje v šoli samostojno pripravljali različne izbrane jedi. Tako je po šolskih hodnikih velikokrat dišalo po jabolčnih sladica, čežani, jabolčnem čaju, suhih jabolčnih krhljih, ki smo jih naredili predvsem iz tistih jabolk, ki bi jih na prvi pogled zavrgli, vendar smo jih v skladu z našim projektom tudi z njimi ravnali pozorno in odgovorno. Ker pa smo v jesenskem času s pomočjo jabolk pripravljali tudi šolsko ozimnico, so otroci sami skuhalo pravo zimsko zalogo jabolčne marmelade. Ob koncu izvajanja projekta smo bili učitelji resnično zadovoljni, ko smo opazovali sadove svojega dela, ko je veliko učencev nova znanja in izkustva preneslo v domače okvire in rek, da: »Eno jabolko na dan, prežene zdravniko stran!«, vzelo za svojega.

ABSTRACT

The article presents some of theoretical background of experiential learning and teaching and also presents an attempt to present the successful work of teachers and students involved in the project "We eat responsibly " at Zadobrova primary school in the school year 2016/2017. The article focuses on the importance of experiential learning, through which we wanted to achieve our goals, which we have set at the beginning of the project – we wanted that students would develop a responsible attitude towards food. Because the International project “We eat responsibly” is such a wide based project, we first defined the main theme of our school project. So with help of our students, we decided that our main topic will be an apple, which grows in local orchards in our town Zadobrova. In autumn and winter period we learned everything about the apples, apple trees, we read and wrote short stories and rhymes with apples in the main role. Students also made some beautiful paintings and 3D paper models of the apples. A lot of our time in school we spend outside of our classroom in the nature and in school kitchen. In school kitchen students cooked and baked apple dishes for which recipes they found at home in grandmas cookbook. That's why in our school often smelled after the apple cakes, apple tea, apple puree, dry apple chips and many more. For our school sore for the winter we also prepared a lot of glasses of apple marmalade. At the end of our project we were really satisfied with the work that we did. The students had learned a lot new things about how to handle with damaged, almost rotten apples with purpose of responsibly acting with food and at the end they all agree that: “One apple a day keeps the doctor away!”

IZVLEČEK

V danem prispevku so predstavljeni nekateri teoretični temelji izkustvenega učenja oz. poučevanja; saj je izkustveno učenje mnogokrat učinkovitejše od klasične metode učenja, ob tem pa velikokrat takšno učenje poteka na učencem bolj prijazen, zabaven in naraven način. Zaradi vseh pozitivnih lastnosti izkustvenega učenja, samo se na osnovni šoli Zadobrova odločili, da prav s takim načinom dela poskušamo doseči cilje projekta Odgovorno s hrano. V okviru projekta smo dali največji poudarek jabolkom, ki so bila pridelana v domačih zadobrovskih sadovnjakih.

KAZALO

1. UVOD - 1
2. POMEN IZKUŠNJE - 2
3. ZGODOVINA IZKUSTVENEGA UČENJA - 3
4. TEMELJI IZKUSTVENEGA UČENJA - 4
 - 4.1. IDEJNI OČETJE IZKUSTVENEGA UČENJA - 4
 - 4.1.1. JOHN DEWEY - 4
 - 4.1.2. KURT LEWIN - 5
 - 4.1.3. JEAN PIAGET - 5
 - 4.1.4. DAVID KOLB - 5
 - 4.1.5. BARICA MARENTIČ POŽARNIK - 7
5. UGOTAVLJANJE IN PRIZNAVANJE IZKUSTVENEGA UČENJA - 8
6. RAZLIKE MED TRADICIONALIN IN IZKUSTVENIM UČENJEM - 9
7. NAMEN IN CIJI IZKUSTVENEGA UČENJA - 11
8. OSNOVNA NAČELA, FAZE IN METODE IZKUSTVENEGA POUČEVANJA - 12
9. POGOJI IN DEJAVNIKU USPEŠNEGA IZKUSTVENEGA POUČEVANJA - 16
10. PRIHODNOST IZKUSTVENEGA UČENJA - 17
11. IZKUSTVENO POUČEVANJE V OKVIRU PROJEKTA ODGOVORNO S HRANO NA OŠ ZADOBROVA - 18
12. ZAKLJUČEK - 21
13. LITERATURA-22

1. UVOD

Danes živimo v obdobju intenzivnih, dnevnih sprememb okolja, ki od nas tako mladih in starih, učencev ter učiteljev terjajo vedno nova spoznanja in prilagajanja. Skozi razvoj zgodovinskih obdobj lahko zaznamo, da je učenje vse bolj abstraktno, vedno bolj odtujeno od potrebne praktične izkušnje in življenja v katerem živimo. Na prvi pogled, nam to nenehno abstraktno izpopolnjevanje v večji meri ne predstavlja večjih težav. Vsekakor je pomembno, da življenju vseskozi dodajamo znanje, vendar je vprašanje predvsem to kako kvalitetno in trajno bo novo pridobljeno znanje. In ravno izkustveno učenje je ena od oblik učenja, ki presega tradicionalno učenje in omogoča nadgradnjo oz. povezavo med teoretičnim in praktičnim učenjem. Izkustveno učenje je vedno bolj pomembna oblika učenja, tovrsten pouk pa vedno bolj potreben in nujen. Z njegovo pomočjo so učenci tretjih razredov na osnovni šoli Zadobrova tudi v okviru eko-projektov skozi direktne izkušnje razvijali in poglobljali znanje o odgovornem ravnanju s hrano.

2. POMEN IZKUŠNJE

Kljub temu, da izkustvo oz. izkušnjo dandanes jemljemo kot nekaj samoumevnega, vendar je dejstvo, da svet tam zunaj obstaja in da ga v času zavestnega učenja tudi na svojstven način dojemamo. Lahko bi rekli, da je izkušnja nekaj popolnoma samoumevnega. Termin izkušnja je tako v različnih slovarjih opredeljen predvsem kot: specifičen dogodek ali občutek, akumulirano znanje, direktno osebno sodelovanje ali opazovanje, vpliv na posameznika – na njegove misli, percepcije, biti estetsko ali emocionalno dotaknjen (Jarvis, 2003).

Različnim definicijam izkušnje je skupno to, da se nanašajo na nekaj specifično subjektivnega. Izkušnja je namreč nekaj neposrednega, kot občutek, življenjepis, znanje tudi emocionalni trenutek. Kljub temu pa izkušnje tudi po mnenju Jarvisa in Deweya (V: Jarvis 2003) ni brez zunanjega, družbenega vidika – subjektivnega izkustva ne more biti brez spremembe zunanjih pogojev. Dewey tako pravi, da: »Izkušnja se ne dogaja samo znotraj osebe. Tudi poteka znotraj, saj vpliva na oblikovanje stališč, želja in namenov. Toda to ni vsa zgodba. Vsaka prvotna izkušnja ima aktivno stran, ki do določene mere spremeni zunanje pogoje, v katerih je potekala.«

V okviru izkušnje pa je potrebno omeniti tudi to, da izkušnje ne smemo enačiti s prakso, saj ima lahko človek na posamezen področju dolgoletno prakso, a je bil lahko ob tem kljub temu prikrajšan za marsikatero izkušnjo.

3. ZGODVINA IZKUSTVENEGA UČENJA

Lahko bi rekli, da je izkustveno učenje v pedagoških krogih zelo priljubljena tema, tudi na podlagi dognanj Piageta, da je učenje preko izkušenj najprimernejše za učence, ki so na stopnji konkretno logičnega mišljenja. Vemo, da izkustveno poučevanje ni nov pojav, saj je takšno poučevanje prisotno že vsaj od 19. stoletja.

Temelji izkustvenega učenja izhajajo iz preproste potrebe po povezovanju teoretičnega znanja s praktičnim znanjem. Zаметke takšnega načina poučevanja lahko najdemo v 30. letih prejšnjega stoletja v Združenih državah Amerike. Sredi 20. stoletja oz. med 1950 in 1960 leti doživi izkustveno učenje prvi večji razvoj, kasneje pa se hitro razširi po razvitih državah sveta (Marentič Požarnik, 1992).

V zadnjih desetletjih se je popularnost izkustvenega poučevanja razširila predvsem kot odgovor na teoretično oz. abstraktno zasnovano učenje, ki v večini temelji na knjigah in učiteljevi besedi, enostranski komunikaciji ter s tem razvoja predvsem abstraktno simbolično znanje. V želji po razvijanju lastnosti, kot so sposobnost dobre komunikacije in sodelovanja, razvoju empatije in osebne avtonomije ter sposobnost prilagajanja v predvidljivih in kompleksnih situacijah, se je pojavljala tudi vedno večja težnja po tesnejši povezavi med teorijo in prakso, med integracijo žive izkušnje z abstraktnim razmišljanjem ter posploševanjem (Marentič Požarnik, 2000).

4. TEMELJI IZKUSTVENEGA UČENJA

Kljub popularnosti in razširjenosti uporabe izkustvenega poučevanja, pa teoretiki sam izraz »izkustveno poučevanje« tudi danes uporabljajo za različne pojave. Tako ni enotne splošne opredelitve kaj sploh je izkustveno učenje. Eden največjih strokovnjakov in poznavalcev tega področja Kolb pravi, da je: »izkustveno učenje vsako učenje v neposrednem stiku z resničnostjo, ki poučuje...Gre za neposredno srečanje s pojavom, ne za razmišljanje o takem srečanju ali o možnosti, da bo nekaj naredili v resnični situaciji.« (Marentič Požarnik, 2000).

Walters in Marks pa zagovarjata tezo, da je izkustveno poučevanje »zaporedje dogodkov z bolj ali manj natančno opredeljenimi učnimi cilji, ki terjajo aktivno sodelovanje udeležencev na eni ali več točkah tega zaporedja. Osrednja ideja tega učenja je, da se najbolj naučimo stvari, če jih samo delamo, če smo dejansko aktivni«.

Vendar kljub vsej tej raznolikosti pri rabi izraza »izkustveno poučevanje« pa lahko povzamemo, da zagovorniki takšnega načina poučevanja verjamejo v bolj učinkovito poučevanje, ko je učenec kar se da dobro vpleten v učenje in ko lahko pri tem uporablja kar največ svojih sposobnosti, zmožnosti in spretnosti.

Marentič Požarnikova (1992) tako pravi, da izkustveno učenje v svoji celovitosti zajema razmišljanje in aktivno udejstvovanje posameznika z vsemi čuti. Večina definicij temelji na zasnovi, da je učenje spreminjanje dejavnosti pod vplivom izkušenj. Pri izkustvenem učenju pa gre bolj za samo obliko učenja, ki skuša v prvi vrsti povezati neposredno izkušnjo oz. doživljanje, opazovanje oz. percepcijo in ravnanje oz. akcijo v nekakšno celoto.

4.1. IDEJNI OČETJE IZKUSTVENEGA POUČEVANJA

Z izkustvenim poučevanjem se je in se še vedno ukvarja veliko strokovnjakov različnih ved. Poleg že omenjenih imen, pa med tako imenovane idejne očete izkustvenega poučevanja štejemo predvsem štiri strokovnjake, in sicer: Davida Kolb-a , Johna Dewey-a, Kurta Lewin-a in Jeana Piaget-a.

4.1.1. John Dewey (1859 – 1952)

Eden prvih raziskovalcev, ameriški pedagog in filozof John Dewey je že leta 1938 utemeljil progresivno vzgojo v nasprotju s tradicionalno. Bil je tudi eden prvih raziskovalcev pomena izkušenj za učenje. Osrednji izkušnji je namenil osrednjo vlogo v procesu učenja ter jo poimenoval impulz, kateremu naj bi po njegovem mnenju sledilo opazovanje ter analiza pogojev in okoliščine tega impulza.

Deweyev vpliv se odraža predvsem na visokošolskem izobraževanju in izobraževanju odraslih. Na podlagi njegove teorije so ponovno veljavo in novo teoretično utemeljitev dobile mnoge izobraževalne metode: praktične terenske izkušnje, stažiranje, laboratorijske vaje, vajeništvo itd. (Fajdiga, 2006).

4.1.2. Kurt Lewin (1890 – 1947)

Skupinska dinamika je temelj na kateri je nemški psiholog Kurt Lewin zasnoval izkustveno poučevanje. Cilj njegovega znanstvenega delovanja je bil, da premosti prepad med življenjsko prakso, abstraktno teorijo in socialno akcijo. Učenje mu predstavlja integriran proces rasti in spreminjanje človeka. Poučevanje se po njegovem začne s konkretno izkušnjo, ki je obogatena z zbiranjem podatkov ter istočasnim opazovanjem in razmišljanjem. Tej stopnji sledi analiza, ki privede do posplošitev in oblikovanja abstraktnih pojmov. Kot povratna informacija služi preverjanju pridobljenih spoznanj v novih situacijah, ki pa obenem že vodijo v novo izkušnjo. S konkretno izkušnjo pa posameznik preizkusi veljavnost osvojenih abstraktnih pojmov in jim s tem daje življenjskost, oprijemljivost in osebni smisel.

Njegove ugotovitve so vplivale na razvoj skupinsko dinamičnih in interaktivnih metod učenja (interaktivni video za izobraževanje, računalniške simulacije in igre itd). Te metode so se izkazale za izredno uspešne, zato so bile z lahkoto konkurenčne zastarelim togim izobraževalnim metodam. V izobraževanju učiteljev so se uveljavile v obliki mikropouka, kolegialnem svetovanju itd. (Fajdiga, 2006).

4.1.3. Jean Piaget (1896 – 1980)

Pristop Jeana Piageta k znanstvenemu proučevanju izkustvenega poučevanja, je v primerjavi s pristopom Deweya in Lewina zasnovan popolnoma drugače. Piaget si je namreč za svoje izhodišče postavil vprašanje, kako izkušnja oblikuje človekovo mišljenje. Intelektualni razvoj otroka naj bi se odvijal v stalni interakciji med njegovimi obstoječimi miselnimi strukturami in izkušnjami, ki jih dobil v svojem okolju. Proces asimilacije pa naj bi nastopil, ko se nove izkušnje vklopijo v obstoječe okvire. Kadar proces asimilacije ni mogoč, nastopi proces akomodacije ter se na osnovi novih izkušenj obstoječi okvirji spremenijo. Miselni razvoj je tako rezultat dinamike med rušenjem in ponovnim vzpostavljanjem mentalnega ravnotežja (Fajdiga, 2006).

4.1.4. David Kolb (1939 -)

David Kolb je še dandanes eden najpomembnejših živečih teoretikov na področju izkustvenega poučevanja. Oblikoval je svoj model izkustvenega poučevanja, ki temelji na tem, da se je v pretekli vzgojno-izobraževalni praksi zanemarjalo posameznikovo konkretno izkušnjo, abstraktno teoretična

znanja pa so ostajala nepovezana s posameznikovim življenjem, prakso in realnimi problemi (Fajdiga, 2006).

Zavzemal se je za »transformacijsko« in »transakcijsko« pojmovanje pouka. Kolb je učenje opredelil kot proces ustvarjanja znanja skozi transformacijo izkušenj. Navedel je tudi naslednje značilnosti izkustvenega poučevanja oz. učenja:

- Učenje je kontinuiran proces, ki temeljni na izkušnji, znanje namreč kontinuirano nastaja in se preverja v izkušnji učečega;
- učenje je smiselno razumeti kot aktivnost, proces, ne kot izid; saj posameznik nepretrgoma izpeljuje koncepte iz izkušnje in jih na osnovi le-te stalno prilagaja;
- učenje je proces, ki neprestano zahteva reševanje konfliktov med dialektično nasprotnimi načini adaptacije na realnost – učenje je ciklični proces;
- učenje je celosten proces prilagajanja na realnost;
- učenje je proces ustvarjanja znanja;
- učenje vključuje transakcije med osebo in okoljem (Potočnik, 2008).

Lahko rečemo, da je po Kolbu izkustveno učenje oz. poučevanje, proces v katerem se ustvarja znanje s pretvorbo posameznikove izkušnje ob vzajemnem vplivanju osebnega in družbenega znanja. Za izkustveno učenje je pomembna aktivna vpletenost posameznika v izkušnjo, obenem pa razmišljanje o izkušnji. Kolb poimenuje učenje kot nenehen preplet štirih aktivnosti, ki hkrati predstavljajo tudi štiri sestavine učenja: konkretna izkušnja, razmišljujoče opazovanje, abstraktna konceptualizacija in aktivno eksperimentiranje.

Za uspešno učenje morajo biti vedno prisotne vse štiri faze, ob tem pa ni pomembno katera faza nastopi prva; pomembno je, da nobenega nivoja ne izpustimo ali ga favoriziramo. Po Kolbu je tako kakovostno učenje tisto, ki vedno povezuje vse štiri faze. Učenec se zmore spustiti v novo izkušnjo, razmišlja o tej izkušnji z njenih različnih zornih kotov, opažanja pa vključi v logične sisteme in le-te tudi uporablja pri praktičnem odločanju in reševanju življenjskih situacij (Fajdiga, 2006).

Če povzamemo je za Kolba izkustveno učenje proces, ki temelji na neposredni izkušnji, opazovanju in refleksiji, oblikovanju teorij in aktivnemu eksperimentiranju. Ta proces lahko poteka v različnem časovnem obdobju, v neformalnem ali formalnem učnem okolju. Na osnovi njegovih dognanj imajo ljudje različne učne stile, ki vplivajo na izbiro vzorcev učenja. Kot omenjeno ni pomembno s katero fazo učenja začnemo, nekateri so tako uspešnejši, če začnejo s konkretno izkušnjo, drugim bolj ustreza model učenja, ki se začneja z abstraktno teorijo in tujimi pojmi. Ob tem pa ne smemo pozabiti, da je uspešnost učenja odvisna od vseh prehojenih točk učnega ciklusa (Kolb, 1984)

4.1.5. Barica Marentič Požarnik (1940 -)

Tu pa lahko omenimo tudi slovensko strokovnjakinjo, ki se v okviru svojega znanstvenega delovanja ukvarja s proučevanjem izkustvenega učenja – Barico Marentič Požarnik. Omenjena strokovnjakinja opaža, da uporaba izkustvenega poučevanja narašča predvsem v razvitem svetu (Danska, Finska Kanada), ker pomaga razvijati lastnosti, ki bodo ljudem potrebne predvsem v njihovi prihodnosti, to so: sposobnost prožnega prilagajanja na nove okoliščine, osebna avtonomija, občutljivost za sebe in druge, sposobnost komunikacije in sodelovanja, zmožnost celovitega dojetja, sinteze in integracije. Z drugimi besedami gre za zmožnost, da se posameznik znajde v nepredvidljivih in kompleksnih socialnih situacijah, za katere ni enega vnaprejšnjega opredeljenega njega pravilnega odgovora oz rešitve (Marentič Požarnik, 1992).

5. UGOTAVLJANJE IN PRIZNAVANJE IZKUSTVENEGA UČENJA

Izkustveno učenje je tisto učenje, ki omogoča neposredno zvezo med poukom in vsakdanjim življenjem. Danes lahko trdimo, da v sodobnem času izkustveno učenje vsekakor pridobiva na pomenu in veljavi ter da obstaja vedno več poskusov njegove implementacije tako v šolskih sistemih kot tudi na različnih drugih področjih človeškega usposabljanja. Številne znanstvene raziskave kažejo na izstopajoče rezultate, dosežene s pomočjo vpeljave izkustvenega učenja v tradicionalno šolsko izobraževanje. Znanje pridobljeno s pomočjo izkustvenega učenja povezuje različne nivo osebnosti: intelektualno, emocionalno in socialno komponento. Učenci si na podlagi izkustvenega učenja lažje samo skonstruirajo razlage, bolj se zavedajo celostnega delovanja in medsebojne povezanosti. Z načrtnim opazovanjem in primerjanjem ter aktivnim vključevanjem se pri učencih razvija sposobnost lastnega zaznavanja in razumevanja okolja, snovi itd. Predvsem pa je pri tem razvidna praktična vrednost novega znanja, ki ga lahko učenci tudi praktično koristijo v svojem vsakdanjem življenju (Selinšek, 2013).

6. RAZLIKE MED TRADICIONALNIM IN IZKUSTVENIM UČENJEM

Ko so v ospredju cilji kot so: pomnjenje teoretične snovi, razvijanje sposobnosti reprodukcije naučenega in morda celo tudi samo razumevanje naučene snovi imamo v mislih tradicionalno obliko učenja za katerega so značilni prej omenjeni cilji. Znanje je merljiv produkt, katerega kvaliteta je odvisna od več faktorjev. Znanje se na učence prenaša tako, kot so ga učitelji sami prejeli. Osebna izkušnja učenca v tej situaciji ne igra velike vloge. Lahko rečemo, da tradicionalno učenje sledi osnovnemu in skoraj da ne edinemu cilju: pomnjenje snovi. Tradicionalno učenje počne to na tak način, da lahko učenci to snov prenašajo naprej z možnostjo njenega razumevanja. Vsekakor je slabost tradicionalnega učenja ta, da ne poveže znanj, ki so jih učenci pridobili z njihovimi osebnimi izkušnjami. Iz tega naj bi izhajala tudi premajhen nivo praktičnosti oz. izkušenosti učencev ob prvi zaposlitvi oz. samem samostojnem življenju. V tej situaciji učenci namreč ne znajo dovolj povezovati pridobljenega znanja, ki je teoretične narave s praktičnimi dejstvi iz življenja. Iz zgodovinskega vidika vidimo, da se je tradicionalno šolanje v preteklosti vedno bolj oddaljevalo od vsakdanjih življenjskih izkušenj in je s tem izgubilo svojo pravo vlogo (Selinšek, 2013).

A k sreči lahko v sodobnosti beležimo preobrat na boljše, saj v šolah vse bolj na pomenu pridobiva izkustveno učenje. Uporabna vrednost izkustvenega učenja, se po besedah Marentič Požarnikove (1992) kaže v tem, da takšno učenje učencu pomaga priklicati v zavest izkušnje, ideje, pojmovanja katere sooči z znanstvenimi pojmi in idejami; ob tem pa svoja pojmovanja učenec spremeni ali pa jih vplete v svoje delovanje. In prav v tem se kaže uporabna vrednost izkustvenega učenja, saj učencem, posameznikom pomaga razvijati lastnosti, ki jih bodo potrebovali v prihodnosti, pa naj gre za sposobnost prilagajanja, sposobnost razumevanja drugih, zmožnost pridobivanja celovitega pregleda na dogajanje, razvijanje iznajdljivosti v nepredvidenih situacijah ali za razvijanje sposobnosti komunikacije in medsebojnega sodelovanja. Na takšen način učenja so posamezniku dani dobri predpogoji, da se uspešno sooča s prihodnostjo in nepredvidljivimi situacijami, ki jih neznana prihodnost prinaša.

Glavne razlike med tradicionalnim in izkustvenim učenjem se tako kažejo v samem smislu poučevanja in znanja, ki se podaja. Poleg tega pa ni spremenjen samo pogled na znanje in način podajanja snovi, vendar tudi na položaj učitelja in učenca oz. njuni vloge. Pri tradicionalnem učenju je tako poudarek na vsebini in teoretičnemu znanju, pri izkustvenem pa sam proces izvede učenja in med povezovanjem teoretičnih vsebin s praktičnimi vsebinami. Katero teoretično znanje naj bi se preneslo na učence v ospredje postavlja tradicionalna oblika, kako bo to teoretično znanje preneseno v uporabno življenjsko obliko, pa se sprašuje sodobna oblika izkustvenega učenja. V prvem primeru je učitelj predavatelj, prenašalec snovi, v drugem pa je v večji meri moderator in usmerjevalec. Pri teoretičnem učenju je vloga

učenca v večji meri pasivna, pri izkustvenem učenju pa tak način od učenca zahteva, da čim bolj aktivno udeležbo pri usvajanju novega znanja.

7. NAMEN IN CILJI IZKUSTVENEGA UČENJA

Da je za uspešno opravljeno aktivnost potrebno znanje, ki ga pridobimo s teorijo in prakso, je danes vsem znano dejstvo. Praksa pa kot že zgoraj omenjeno ni vedno nujno tudi izkušnja. Človek namreč šele v praksi s svojo lastno aktivno dejavnostjo poseže v dano situacijo. Vendar dogodek, v katerega je bil človek aktivno vpleten in ga je tudi aktivno doživel, nujno še ne pomeni izkušnje. O izkušnji govorimo šele takrat, ko se oseba dokoplje do novih spoznanj na osnovi svoje lastne aktivne vključitve. S pomočjo izkušenj tako gradimo svojo nova spoznanja, skozi pa se oblikuje tudi naš pogled na našo okolico, svet. Lahko bi rekli, da na nek način zrcalijo naš življenjski slog.

V prvi vrsti je namen izkustvenega učenja, da se med seboj dobro povežeta in prepletata teorija in praksa. Pravijo, da praksa, ki ni podprta s teorijo stagnira, da postane rutina, ki onemogoča nadaljnje izkustveno učenje.

Izkustveno znanje se lahko pridobi po teoretični poti, vendar je večinoma preizkušeno in potrjeno šele v neposredni praksi. Učenje nam omogoča tudi opazovanje, vendar to ni naša praksa in zato nas to ne vodi do osebne izkušnje. Tako tudi samo teoretično znanje ni dovolj za dejavno poseganje v prakso. V ta namen so nam zato v pomoč konkretni primeri, po katerih se lahko zgledujemo in opremo, ko želimo sami izvesti poskus.

Namen izkustvenega učenja je, da omogoča posamezniku, da kot subjekt sodeluje v določenem procesu, kjer skozi lastno dejavno izkušnjo lahko pride do novih spoznanj, ki so zanj pomembna. Ob tem se moramo zavedati, da smo si ljudje različni, da smo tudi na različnih nivojih ter je zato naše zaznavanje različno. Za uspešno izvedbo izkustvenega učenja je zato pomembno, da po izvedeni izkušnji sledi refleksija, diskusija, analiza in evalvacija. Če tega ni, se namreč človek zelo težko nauči kaj novega, saj se namreč učimo iz izkušnje in če tej ne damo teže, jo ne ocenimo in ji ne damo pomena, cilja, smotra in pričakovanja, se bomo iz nje bore malo naučili.

8. OSNOVNA NAČELA, FAZE IN METODE IZKUSTVENEGA POUČEVANJA

Vemo, da je izkustveno usmerjen način poučevanja značilnost oz. didaktična strategija odprtega pouka, ki se opira na pomembno vlogo izkustva pri pouku. Tak pouk omogoča učencem, da si pri pouku pridobijo lastne izkušnje, ki jim pomagajo pri razumevanju učne vsebine oz. pridobivanju znanja, in da nato te izkušnje znajo in zmorejo primerjati pri pouku, z ostalimi učenci in učiteljem (Ivanuš Grmek, Hus, 2006).

Za uspešno izvedo izkustvenega učenja pa mora izvajalec poskrbeti za osnovna načela takšnega učenja. Vemo, da so razlike med izkustvenim in tradicionalnim poučevanjem velike, da pri eni in drugi obliki tako uporabljamo različne metode, faze in na koncu koncev zastavljamo tudi drugačne cilje.

Marentič Požarnikova navaja naslednjih pet načela izkustvenega učenja:

1. Pri učenju je pomemben proces in ne produkti učenja.
2. Potrebno je upoštevati že obstoječa znanja in izkušnje pri učenju novega.
3. Učenje je sestavljeno iz aktivnega poseganja v svet in razmišljujočega opazovanja dogajanja.
4. Izkustveno učenje povezuje procese percepcije, čustvovanja, delovanja in razmišljanja, ki jih večina drugih psiholoških teorij obravnava ločeno.
5. Učenje je proces ustvarjanja znanja. (Marentič Požarnik, 1987).

Metode izkustvenega učenja upoštevajo, utrjujejo in izzivajo posameznikove čutne in čustvene izkušnje, kot bistven del učenja. Učne metode lahko z vidika izkustvenega učenja, po Walter in Marksu (V: Marentič Požarnik, 2000) delimo tudi na osrednje in podporne metode.

Med osrednje metode izkustvenega učenja tako uvrščamo:

- skupinsko interakcijo,
- simulacije in igre vlog kot modelov ali predstavitev posameznih izsekov človekove izkušnje,
- strukturirane vaje oz. naloge
- igranje vlog,
- telesno gibanje, vključno z metodami sproščanja,
- opazovanje procesa,
- fantaziranje ali t.i. notranje gledanje
- klasične metode (Marentič Požarnik, 1987).

Podporne metode izkustvenega učenja pa so sledeče:

- čas za razmislek,

- fantaziranje in vizualizacija,
- opazovanje procesa,
- terenske izkušnje,
- ekskurzije,
- metoda primerov,
- metoda projektov,
- uporaba avdiovizualnih sredstev.

Omenjena klasifikacija pa ni povsem primerna, saj pravi, da: »Skupinske interakcije namreč ne uvrščamo med metode, prav tako tudi avdiovizualnih pripomočkov ne. Pri vsem tem pa je pomembno, da smo pri izbiri metod fleksibilni in jih prilagajamo učencem in situaciji.«

Omenimo lahko tudi klasifikacijo po Mičiću (1998), ki med metode izkustvenega poučevanja uvršča:

- samorefleksijo,
- poučevanje s primeri,
- samorefleksijo,
- igro vlog,
- metodo iger in simulacije in
- učenje z računalnikom.

Pomembno je, da metode izkustvenega učenja pravilno izvajamo, saj lahko v nasprotnem primeru pride do tega, da se igra vlog kaj hitro sprevrže v družabno igrico. Posledica tega pa je skeptičnost do izkustvenega učenja.

Nekatere metode učitelji vestno uporabljamo tudi na naši osnovni šoli, na veljavi in uporabnosti vse bolj pridobivajo tudi različne oblike socialnih iger, različni tematski tabori oz. šole v naravi, ki se lahko izvajajo tudi v različnih centrih šolskih in obšolskih dejavnosti. Spodbujajoče pa je dejstvo, da metode izkustvenega učenja svoj prostor vedno bolj najdejo pri vseh šolskih predmetih (Marentič Požarnik, 1987).

Ob vsem tem ne smemo pozabiti tudi na faze izkustvenega učenja, ki smo jih že omenili. Če želimo doseči zadovoljive rezultate izkustvenega poučevanja, je potrebno dosledno realizirati vse faze izkustvenega poučevanja z vsemi nalogami in določili za posamezno fazo. Kolb je opredelil 4 faze, Marentič Požarnikova (2000) pa uporablja razdelitev na 6 faz, in sicer:

1. faza načrtovanja,
2. uvodna faza,

3. faza aktivnosti,
4. faza analize,
5. faza povzetka in transferja in
6. faza evalvacije.

Izkustveno poučevanje zahteva vnaprejšnjo pripravo, ki naj bo čim bolj podrobna in temeljita. Faza načrtovanja tako zajema ugotavljanje učnih potreb učencev, njihovih obstoječih zmožnosti, pričakovanih in navajenosti na takšen način dela. Temu sledi opredelitev ciljev in načrtovanje konkretne izkušnje, skupaj s potrebnimi pripomočki in gradivi ter prostorom (Marentič Požarnik, 1992).

Uvodna faza predvideva, da se pred začetkom dejavnosti z učenci pogovorimo o njihovih pričakovanjih, izkušnjah in poskušamo s tem ustvariti varno in prijetno učno klimo. Po potrebi tudi sami povemo, kaj in kako smo načrtovali svoje delo. Učitelj se skupaj z učenci dogovori za pravila, ki jih bodo vsi upoštevali in jim ob tem tudi jasno razloži navodila, kakšne so naloge posameznika in koliko časa bodo imeli učenci za posamezen korak.

V fazi aktivnosti so vsi učenci aktivni v skladu s predhodne zasnovanimi navodili in pravili. Tu je učiteljeva naloga, da pozorno spremlja dogodke, da pazi na čas ter po potrebi glede na situacijo spominja učence na sprejeta pravila in navodila. V tej fazi se že pojavi potreba po iskanju povratnih informacij.

Faza analize sledi ne da bi proces učenja prekinili. Analiza je nujen člen v izkustvenem učenju. V tej fazi se učitelj pogovori z vsemi sodelujočimi učenci, poročajo mu kaj se je dogajalo, kako so vse skupaj doživljali. Ob tem se razvija sposobnost učencev, da svoje občutke in ugotovitve ubesedijo. Učitelj pogovor manevrira z vprašanji v skladu z zastavljenimi cilji in z namenom, ki si ga je v začetku dejavnosti zastavil. Z razpravo pridemo tudi do povratnih informacij in s tem tudi do pridobivanja izkušenj.

»Transfer učenja je prenos učinka s prejšnjega na nadaljnje učenje, z enega predmetnega področja na drugega, pa tudi iz znanih okoliščin v nove – življenjske in poklicne« (Marentič Požarnik, 2000), In ravno do tega prihaja v fazi povzetka oz. integracije. To je faza ko izkušnje povežemo v celoto, jih osmislimo in povežemo z zastavljenimi cilji. To je čas ko učitelji razmišljajo in primerjajo, kaj so učenci pridobili, kako bodo lahko usvojena znanja in spretnosti uporabili tudi v drugih situacijah ter jih povezali s teorijo. Ta faza mora učencem ponuditi ustrezne kognitivne strukture, s pomočjo katerih bodo lahko organizirali in osmislili izkušnjo, uvid v povezanost posameznih sestavin aktivnosti v svoji nadaljnji praksi, kar da pravzaprav pravi smisel vsemu dogajanju (Marentič Požarnik, 1992).

V tej končni fazi, z evalvacijo še enkrat natančno pregledamo vse nastale izdelke, ki jih tudi razstavimo. Učitelj in učenci se pogovorijo o ocenitvi celotne učne izkušnje, prav tako pa se ob tem tudi učenci sami ocenijo. Bistvenega pomena je, da so v tej fazi učenci aktivni, saj nam dajo povratno informacijo z

njihovega vidika, povedo nam kakšna so njihova občutja, ob tem pa lahko tudi opazujemo njihov napredek na področju njihovih stališč itd.

9. POGOJI IN DEJAVNIKU USPEŠNEGA IZKUSTVENEGA POUČEVANJA

Pogoji in dejavniki, ki morajo biti zadoščeni za izvedbo uspešnega izkustvenega poučevanja so po besedah Marentič Požarnikove (2000) naslednji:

- aktiviranje vseh učenčevih zmožnosti (čustvenih, telesnih in spoznavnih);
- problem naj bo za posameznika osebno pomemben, naj izhaja iz njegovih življenjskih izkušenj in protislovij, ki jih tudi občuti;
- omogoča naj se ugodna neposredna učna situacija za izkustveno poučevanje: primeren prostor in materiali (uporaba učnih pripomočkov, možnost poljubnega prestavljanja pohištva itd.), primerna časovna razporeditev, prijetna učna klima, sproščeni odnosi, medsebojna komunikacija ljudi, katerim situacija omogoča odprto izražanje mnenj in občutij, in ki delajo na istem problemu, s skupnim razmišljanjem in delovanjem;
- po potrebi zagotoviti občasnno zasebnost (da posamezniki lahko nemoteno delajo ali razmišljajo) in delo v parih, skupinah itd.;
- usposobljenost in osebne značilnosti vodje, ki izvaja aktivnost: teoretično poznavanje aktivnosti (značilnosti, možni učinki itd.) in poznavanje aktivnosti lastne izkušnje. Vodja naj bi bil enakopraven vsem udeležencem aktivnosti s toplim in prijaznim odnosom do učencev, obenem pa mora ob tem ohraniti tudi pogled in distanco ter naj bi s tem energijo učencev produktivno usmerjal.

Če želimo uspešno načrtovati izbrano dejavnost je potrebno upoštevati sklop dejavnikov in njihovih vzajemnih odnosov. Vedenje o tem, da vsi dejavniki izkustvenega poučevanja vplivajo drug na drugega, od nas zahteva, da jih zato vedno obravnavamo skupaj. Marentič Požarnikova (1992) je dejavnike, ki so pomembni za izvajanje in obenem načrtovanje izkustvenega poučevanja, razvrstila v štiri sklope:

- skupek ciljev,
- skupek okoliščin,
- skupek vplivanja in
- skupek organizacije.

10. PRIHODNOST IZKUSTVENEGA UČENJA

Razvoj pedagoških struj v šolstvu nakazuje na to, da bo v prihodnosti obseg raznih oblik izkustvenega učenja v porastu. Tako učenje je kot rečeno bolj uspešno in osebno zadovoljujoče, saj temelji na sodobnih psiholoških spoznanjih o tem, kako učenje sploh poteka. Tak način učenja upošteva oz. povezuje teorijo in prakso, med znanjem in delovanjem ter olajšuje pridobivanje profesionalna znanja, kompetence za vrsto različnih poklicev. Izkustveno učenje je s povezavami različnih pedagoških dognanj v skladu s sodobnimi paradigmatiskim preobratov v znanosti in spoznavni teoriji ter z demokratizacijo družbenih procesov (Marentič Požarnik, 1992).

Izkustveno učenje povečuje samozavest, podjetnost, osebno dostojanstvo posameznika ter njegovo sposobnost, da se znajde v nepredvidljivih situacijah. Omenjena trditev pa velja le pod pogojem, da je izkustveno učenje izvedeno strokovno ter da izhaja iz humanističnih in ne iz manipulativnih predpostavk in da se prav tako upošteva tudi kompleksno povezanost vseh omenjenih dejavnikov (Marentič Požarnik, 1992).

Jarvis (2003) ob vsem tem dodaja, da je prva stopnja izkustva stik z zunanjim svetom in v tem smislu je tako vsako učenje razumljeno kot izkustveno učenje. Prav zaradi tega dejstva se nam v prihodnosti ni potrebno bati da bi se pomen in uporaba izkustvenega učenja oz. njegovih metod in oblik dela v šolskem prostoru zmanjšala. Dandanes se situacije sicer res spreminjajo, a proces učenja ostaja enak. Vidimo lahko, da nas na vsakem koraku življenja spremljajo različne izkušnje in glede na taka opažanja se bo pomen izkustvenega učenja samo še povečeval.

11. IZKUSTVENO POUČEVANJE V OKVIRU PROJEKTA ODGOVORNO S HRANO NA OŠ ZADOBROVA

Za človeka hrana ni samo »gorivo«, ki ga telo potrebuje, da brezhibno deluje, temveč je hrana nekaj več, je tudi prehranjevanje, ki budi paleta različnih čustev oz. emocionalnih občutkov. Ob hrani ljudje uživamo, se družimo, se z njo tudi tolažimo itd. Ob vsem tem pa je potrebno otroku privzgojiti tudi čut oz. pravilen in spoštljiv do hrane kot dobrine.

Zato smo z željo po doseganju ciljev, ki si jih zadaja projekt Odgovorno s hrano tudi v OŠ Zadobrova v šolskem letu 2016/2017, poskušali učence seznaniti oz. jim priučiti prave vrednote, ki bi jih človek moral gojiti do hrane.

Projekt odgovorno s hrano je široko zasnovan projekt, zato smo skupaj z učenci najprej določili našo glavno temo. Ozrli smo se v okolico naše šole in kaj hitro ugotovili, da našo šolo obdaja ogromno zelenih površin: travnikov, njiv, parkov, pašnikov. Ugotovili smo tudi, da je v šolski bližini veliko enodružinskih hiš okrog katerih pa se bohotijo urejeni zelenjavno – sadni vrtovi. Zato smo se z učenci odločili, da bo naša glavna »zvezda« projekta lokalne narave. Izhajala bo prav iz zadobrovskih sadovnjakov, tako smo se odločili za jabolko. V mislih pa smo imeli še posebej tista jabolka, ki na prvi pogled ne vzbujajo zanimanja, ki niso najlepša, so morda celo poškodovana, a jih lahko z odgovornim ravnanjem spremenimo v še kako dobro jabolčno ozimnico. Šolski projekt smo tako skupaj z učenci uradno poimenovali: Kako odgovorno ravnati z obilico domačih jabolk iz naših sadovnjakov. Ker vemo, da star kitajski pregovor: »Povej mi in bom pozabil, pokaži mi in se bom spomnil, vključi me in bom razumel!«, resnično drži, smo projekt v večji meri poskušali izpeljati s pomočjo izkustvenega učenja, ki pa se je vseskozi dopolnjeval tudi s projektnim delom.

Naš projekt se izvajal predvsem v okviru podaljšanega bivanja, saj nam je čas v tem delu dneva omogočal, da smo se lahko posluževali raznolikih učnih metod, za pouk izkoristili tudi druge učilnice, več časa preživeli v naravi v učilnici na prostem itd. Z učenci, ki so obiskovali podaljšano bivanje smo si skupaj zastavili cilje: želeli smo izvedeti čim več o samem jabolku, njegovi vzgoji, iskali smo stare recepte o jabolčnih jedeh jih zabeležiti, pripraviti čim več različnih jabolčnih jedi po starih in tudi novejših receptih, ugotoviti na kakšen način vse lahko izkoristimo jabolko, predvsem pa ugotoviti kako izkoristiti tudi poškodovana, zavržena jabolka. Naše ugotovitve smo na različne načine želeli predstaviti in deliti tudi z ostalimi učenci in učitelji ter zunanjo okolico šole.

Z udeleženci projekta smo skupaj načrtovali dejavnosti, ki je potekalo v začetku meseca oktobra. Z izvedbo dejavnosti smo začeli s koncem oktobra, dejavnosti pa so potekale vse do meseca marca, kjer smo naš projekt predstavili tudi na predstavitvi eko-šol na sejmu Altermed v Celju.

Prve aktivnosti so bile tako namenjene predvsem dobremu in poglobljenemu spoznavanju učencev z samim jabolkom oz. jablanam. Z učenci smo si v majhnem šolskem sadovnjaku ogledali primerke jablan, katere smo pod strokovnim nadzorom sadjarja poskušali tudi obrezati. Učenci so tako spoznali od kod jabolko sploh izvira, kakšne pogoje moramo zagotoviti za uspešno rast jablan in jabolka. S pomočjo različnih virov (brskanje po internetu, po enciklopedijah, intervju s starši, starimi starši) pa smo beležili tudi zdravilne lastnosti in pregovore o jabolkih.

V tej fazi pa je bil velik poudarek na spoznavanju domačih sort jabolka, ki smo jih učenci iz domačih sadovnjakov prinesli v šoli, kjer smo jih nato med seboj primerjali in tudi okušali.

Po bolj teoretično obarvanem delu dejavnosti, so sledile različne dejavnosti, ki smo jih izvajali v učilnici in tudi v učilnici na prostem. Na temo jabolka smo organizirali razredni literarni natečaj, v okviru katerega so učenci zapisali kratke sestavke, rime in pesmi z jabolkom v glavni vlogi. Tako je učenec 3. razreda zapisal sledeče rime: »Jabolko rdeče je od sreče. Druge ne poznam, ker samo rdeča rad imam!«.

Učenci so po domačih knjižnih policah poiskali različne zgodbe o jabolkih in jablanah, ki smo jih nato v šoli prebirali in poslušali. Za popestritev smo na internetu poiskali tudi risanke z jabolkom v glavni vlogi.

Učenci so z učiteljevo pomočjo na temo jabolka izdelali tudi različne slikopise, ki so jih poklonili učencem prvih razredov in tako tudi na takšen način seznanili učence prvih razredov o naši tematiki.

Veliko časa smo namenili tudi likovnemu izražanju učencev, saj so učenci večkrat risali in slikali na temo jabolka in jablan, se ob tem posluževali tudi sodobne tehnologije, ko so oblikovali naslovnico prospekta, izdelali pa so tudi povečane modele jabolka iz kaširanega papirja.

Učencem je bilo tudi naročeno, da so s pomočjo staršev in starih staršev zbirali domače in stare družinske recepte o jabolčnih jedeh, ob enem pa so poiskali tudi različne pregovore o jabolkih. Te so prinesli v šolo, kjer smo jih pregledali, pokomentirali in jih skupaj z ostalimi likovnimi in literarnimi izdelki učencev objavili v lični jabolčni kuharski knjižici.

Dejavnostim v razredu in zunanjim dejavnostim so sledile praktične in izkustvene dejavnosti v gospodinjski učilnici. Učenci so iz domačih sadnih vrtov prinesli domača, neškropljena jabolka iz katerih so na podlagi zbranih receptov dnevno v veliki meri samo poskušali pripraviti različne jabolčne jedi. K poskušanju nastalega so vedno povabili tudi preostale učence, učitelje, tudi snažilke. Tako je po šolskih hodnikih več mesecev dišalo po jabolkih v obliki jabolčnih kolačkov, domačih suhih krljev, palačinkah iz starega kruha, ki so jih učenci na debelo namazali z jabolčno čežano, ki so jo sami vložili v kozarce in s tem obogatili šolsko ozimnico. Seveda pa se za vsako pravo ozimnico spodobi, da se v njej najde kar

nekaj kozarcev dobre marmelade, zato so učenci po domačem receptu skuhalo tudi odlično jabolčno marmelado.

V okviru izvajanja projekta smo stalno poudarjali pomen odgovornega ravnanja oz. odnosa do hrane, zato smo tako tudi ravnali z vsemi sestavinami, ki mo jih potrebovali pri naši praksi v okviru jabolčne kuharije. Želeli smo, da otroci uvidijo pomen domače in biološke pridelave hrane, da tudi s svojim rokovanjem s hrano pokažejo slednji tudi določeno spoštovanje oz. odgovoren odnos. Tako smo ravnali tudi z našimi domačimi, neškropljenimi, morda tudi poškodovanimi, pikastimi, celo »oplemenitenimi« s črvi; saj je bistvo v jabolku, ki našemu zdravju najbolj koristi in ne v jabolku, ki je privlačno samo našemu očesu. Tudi s tem namenom smo ob peki jabolčnih dobrot, poskrbeli tudi za to, da jabolčnih olupkov nismo zavrgli, vendar smo jih koristno uporabili. Olupke smo tako posušili v aparatu za sušilnico sadja in jih v hladnih jesenskih dneh z različnimi začimbami skuhalo v pravi jabolčni čas, s katerim so si postregli učenci razredne stopnje.

Učenci so izkušnje pridobljeni v šoli prenesli tudi v domače okolje. Z velikim veseljem smo učitelji namreč opazovali učence, kako so navdušeno sodelovali pri različnih dejavnostih, ki smo jih na izbrano temo izvajali v šoli. Še bolj pa nas je razveselilo to, da je veliko učencev nova spoznanja kot omenjeno preneslo v domače okolje. Tako je bil eden iz med učencev doma pobudnik pravega družinskega projekta, saj je na podlagi spoznanj pridobljenih v okviru našega projekta, svoje domače spodbudil k temu, da so doma pripravili svoj jabolčni sok.

Skupaj z učenci smo se tudi odločili, da bomo delo in izdelke, ki jih bomo ustvarili v okviru projekta predstavili tudi širši publiki. Vsa svoja spoznanja in ugotovitve so učenci zato združili in objavili v prospektu, katerega so tudi sami oblikovali. Tako so prospekt in ostale ugotovitve, izdelke in našo šolsko jabolčno ozimnico predstavili tudi na več dogodkih, kjer so si ljudje lahko ogledali in poizkusili plodove našega dela. Tako smo se predstavili na dnevu četrtnosti Polje, ki je potekal pred mestno hišo v Ljubljani, na druženju različnih generacij, na sejmu Altermed v Celju. Predstavili pa smo se tudi na mednarodnem projektu Žogarija, kjer smo s palačinkami iz starega kruha, ki so jih pripravljali učenci, in jabolčno čežano preganjali lahkoto udeležencem dogodka.

12. ZAKLJUČEK

Pri projektu smo uspešno sodelovali učenci razredne stopnje in učitelji v okviru podaljšanega bivanja, vključili pa smo tudi naše šolsko okolje. Učence smo najprej dodobra seznanili s samim smislom projekta, s skupnimi močmi oblikovali zelene cilje ter jih pri doseganju le-teh vodili, usmerjali in spodbujali. Velik poudarek smo dali temu, da bi resnično pritegnili pozornost učencev, da bi zadovoljili njihove želje po samostojnem delu s takojšnjimi rezultati. Način dela je težil k vključevanju vseh čutil, k razgibanemu, raznolikemu in dinamičnemu delu, ki naj bi vodilo od zunanje k notranji motivaciji učenca. Učencem smo preko formativnega načina dela želeli omogočiti prijetno izkušnjo iz vsakdanjega življenja v šolskem prostoru, v želji, da nova spoznanja implicirajo v domačem okolju.

Skupaj smo uspešno dosegli zastavljene cilje in želje in se z veseljem oziramo nazaj, ko se spomnimo na zadovoljstvo učencev, ki so preko izkustvenega učenja in jabolka, ki sta nam omogočala celostno izobraževanje, razvili oz. utrdili odgovoren odnos do hrane.

13. LITERATURA

Fajdiga, T., Izkustveno učenje na gozdni učni poti, diplomsko delo (2006). Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Ivanuš Grme, M., Hus, V. (2006). Odprti pouk pri predmetu spoznavanja okolja. *Sodobna pedagogika*, 57 (2), str. 68-83.

Jarvis, P. (2003). Izkustveno učenje in pomen izkušnje. *Sodobna pedagogika*, 54 (1), str. 94-103)

Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning, Experience as the Source of Learning and Development*. Prentice-Hall, Inc. Englewood Cliffs, New Jersey.

Marentič Požarnik, B. (1987). *Nova pota v izobraževanju učiteljev* (Ljubljana, DZS).

Marentič Požarnik, B. (1992). Sistemska povezanost med sestavinami načrtovanja, izvajanja in vrednotenja izkustvenega učenja, *Sodobna pedagogika* 43(3-4), str. 101-117.

Marentič Požarnik, B. (2000). *Psihologija učenja in pouka* (Ljubljana, DZS).

Mičić, F., Rupnik Vec, T. in J. Vuradin Popovič (1998). *Kako do znanja psihologije: didaktično-metodični priročnik za učitelje psihologije v srednjih šolah*. (Ljubljana, Zavor Republike Slovenije za šolstvo).

Potočnik, P. (2008). Izkustveno učenje pri pouku geografije v gimnaziji, diplomsko delo (Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta).

Selinšek, J. (2013). *Pomen in uporaba tehnik izkustvenega učenja v procesih usposabljanja in izobraževanja*. Magistrsko delo, Univerza v Mariboru, Ekonomsko-poslovna fakulteta Maribor.

